

**BOSHLANG‘ICH SINIF O‘QUVCHILARINING MUSTAQIL ISHLASH
KO‘NIKMALARINI INNOVATSION YONDASHUV ASOSIDA
TAKOMILLASHTIRISH MEXANIZMI**

Meliyeva Dilfuza O‘ralovna

Denov tadbirkorlik va pedagogika instituti o‘qituvchisi

dilfuza.meliyeva1977@gmail.com

Annotatsiya : ushbu maqolada boshlang‘ich sinf o‘quvchilarining mustaqil ishlash ko‘nikmalarini innovatsion yondashuv asosida rivojlantirish masalalari yoritilgan. Mustaqil ishning nazariy va amaliy asoslari, o‘qituvchining rahbarlik faoliyati, o‘quvchilarning individual imkoniyatlarini hisobga olish, shuningdek, innovatsion texnologiyalarning mustaqil ta‘limdagi roli tahlil qilinadi. Maqolada ta‘lim jarayonida interfaol metodlar, raqamli vositalar va STEAM yondashuvi orqali o‘quvchilarning mustaqil ishlash ko‘nikmalarini takomillashtirish mexanizmi ishlab chiqilgan.

Kalit so‘zlar: mustaqil ish, innovatsion yondashuv, boshlang‘ich ta‘lim, raqamli texnologiyalar, ijodiy fikrlash, kompetensiya, metodika.

Аннотация : в статье рассматриваются вопросы развития навыков самостоятельной работы учащихся начальных классов на основе инновационного подхода. Анализируются теоретические и практические аспекты самостоятельной деятельности, педагогическая роль учителя, индивидуализация обучения и применение современных технологий. Отмечено значение цифровых средств и STEAM-образования для формирования творческого и аналитического мышления учащихся.

Ключевые слова: самостоятельная работа, инновационный подход, начальное образование, цифровые технологии, креативное мышление, компетенция.

Annotation : this article discusses the development of primary school students' independent learning skills through an innovative approach. It examines theoretical and practical foundations of independent activity, the teacher's leadership role, and the integration of modern technologies. The article highlights the role of digital tools and the STEAM approach in improving students' creative and analytical thinking competencies.

Keywords: independent learning, innovative approach, primary education, digital technology, creativity, competence, methodology.

Ta'lim tizimining zamonaviy bosqichida o'quvchilarda mustaqil ishlash ko'nikmalarini shakllantirish muhim pedagogik vazifa hisoblanadi. Bugungi kun talablariga javob beruvchi, yangilik yaratishga intiluvchi shaxsni tarbiyalash uchun o'quvchilarning bilimni mustaqil egallash faoliyatini yo'lga qo'yish zarur.

Boshlang'ich ta'lim — shaxs shakllanishining poydevori. Shu davrda o'quvchi o'qish, yozish, hisoblash, fikrlash va mustaqil qaror qabul qilishni o'rganadi. Mustaqil ishlar o'quvchining o'z bilimni mustahkamlash, yangi axborotni o'zlashtirish va ijodiy tafakkurni rivojlantirish uchun xizmat qiladi. Innovatsion yondashuv bu jarayonda o'qituvchining an'anaviy nazoratchi rolini o'zgartirib, uni yo'naltiruvchi, motivatsiya beruvchi, ijodiy muhit yaratadigan shaxsga aylantiradi. Bu maqolada aynan shu yondashuv asosida boshlang'ich sinf o'quvchilarining mustaqil ishlash mexanizmlari keng tahlil qilinadi.

Mustaqil ish o'quv faoliyatining shunday shakli, unda o'quvchi bilimni o'qituvchi rahbarligisiz, o'z aqliy va amaliy harakati orqali egallaydi. L.S. Vigotskiy, A.N. Leontyev, J. Dewey, Sh. Amonov kabi olimlarning tadqiqotlarida mustaqil ish o'quv jarayonining markaziy komponenti sifatida talqin etiladi.

Boshlang'ich ta'limda mustaqil ishlar — o'quvchining o'z kuchiga ishonchini oshiradi, o'zlashtirish darajasini aniqlaydi va o'zini-o'zi baholashni o'rgatadi. Mustaqil ish o'quvchini faqat o'qishga emas, balki tahlil qilish, xulosa chiqarish, muammoni hal etish faoliyatiga jalb qiladi. Pedagogik nuqtai nazardan, mustaqil ish — bu o'quv jarayonida subyekt sifatida o'quvchini faol ishtirokchi darajasiga olib chiqadigan mexanizmdir.

Boshlang'ich sinf o'quvchilarida mustaqil ishlash ko'nikmalarini shakllantirish murakkab, lekin tizimli jarayon bo'lib, bir necha bosqichlarni o'z ichiga oladi:

1. Motivatsion bosqich.: o'quvchida o'rganishga bo'lgan qiziqishni uyg'otish, "Men o'zim bajara olaman" degan ishonchni shakllantirish. Bu bosqichda o'qituvchi o'quvchini ruhlantiruvchi, rag'batlantiruvchi metodlardan foydalanadi
2. Faoliyatni yo'lga qo'yish bosqichi : o'quvchining o'quv topshiriqlarini bajarish jarayonida mustaqil fikr yuritish, rejalashtirish va natijani taxmin qilish ko'nikmasi shakllanadi.
3. Refleksiya bosqichi : o'quvchi o'z faoliyatini tahlil qiladi, xatolarini anglaydi, kelgusida ularni tuzatish yo'llarini aniqlaydi. O'qituvchi esa bu jarayonda tahlilchi va yo'naltiruvchi sifatida qatnashadi.
4. Ijodiy bosqich : o'quvchi yangi bilimlarni mustaqil izlay boshlaydi, innovatsion g'oyalarni ilgari suradi, o'z nuqtayi nazarini himoya qila oladi. Bu bosqichda STEAM yondashuvi ayniqsa samarali hisoblanadi.

Bugungi kunda ta'limda foydalanilayotgan innovatsion texnologiyalar — mustaqil ishlash mexanizmini samarali tashkil etishda eng muhim vositadir. Quyidagi texnologiyalar boshlang'ich sinf o'quvchilarida mustaqil faoliyatni rivojlantirishda keng qo'llaniladi:

- “Aqliy hujum” – fikrlash tezligini va ijodiy yondashuvni oshiradi.
- “Klaster” – o'quvchilarni fikrlarni tizimlashtirishga o'rgatadi.
- “Insert” texnologiyasi – o'quvchi o'qigan matnni mustaqil tahlil qiladi.
- “Loyiha metodi” – o'quvchilarning amaliy tajriba orttirishiga yordam beradi.
- Raqamli ta'lim platformalari (LearningApps, Wordwall, Kahoot) – o'quvchilarni raqamli vositalar orqali mustaqil topshiriqlar bajarishga o'rgatadi.
- Innovatsion texnologiyalar yordamida o'quvchi “tayyor bilimni qabul qiluvchi” emas, balki “bilim yaratuvchi” subyekti sifatida shakllanadi.

Boshlang'ich sinf o'qituvchisi — o'quvchining mustaqil faoliyatidagi eng muhim rahbar va yo'naltiruvchidir. O'qituvchi quyidagi vazifalarni bajaradi:

1. Mustaqil ish uchun sharoit yaratadi.
2. O'quvchilarning psixologik xususiyatlarini hisobga oladi.
3. Rag'batlantiruvchi muhit yaratadi.
4. Har bir o'quvchi uchun individual yondashuvni tanlaydi.

O'qituvchi nafaqat bilim beruvchi, balki o'quvchi tafakkurini shakllantiruvchi mentor sifatida faoliyat yuritadi. Mustaqil ishlar orqali o'quvchida mas'uliyat, mustahkam irodaviy sifatlar, va o'z fikrini erkin ifoda etish qobiliyati paydo bo'ladi.

Axborot texnologiyalarining rivojlanishi natijasida ta'lim jarayonida mustaqil ishlash uchun keng imkoniyatlar yaratildi. O'quvchilar uchun turli onlayn testlar, virtual laboratoriyalar, elektron darsliklar mavjud bo'lib, ular ta'limni qiziqarli va interfaol shaklga keltiradi.

Raqamli muhitda mustaqil ishlarni tashkil etish o'quvchiga quyidagi afzalliklarni beradi:

- O'z tezligida o'rganish imkoniyati;
- Xatolarni tahlil qilish va tuzatish imkoniyati;
- Mustaqil izlanish va bilim olish jarayonining shaxsiylashtirilishi.

O'qituvchining vazifasi — bu jarayonda o'quvchini nazorat qilish emas, balki yo'naltirish va maslahat berishdir.

Xulosa qilib aytganda, boshlang'ich sinf o'quvchilarining mustaqil ishlash ko'nikmalarini innovatsion yondashuv asosida rivojlantirish — zamonaviy ta'limning eng dolzarb masalalaridan biridir. Innovatsion yondashuv ta'lim jarayonida o'quvchi faolligini oshiradi, ularni mustaqil fikrlashga, ijodiy yondashuvga o'rgatadi. Mustaqil

ishlarning samarali tashkil etilishi o'quvchilarda mas'uliyat, diqqat, tahlil qilish, o'z fikrini asoslash kabi hayotiy kompetensiyalarni shakllantiradi. Raqamli vositalardan foydalanish esa o'quvchilarni XXI asr ko'nikmalariga — axborot bilan ishlash, muammolarni hal qilish va ijodiy fikrlashga tayyorlaydi. Shunday qilib, mustaqil ishlashni innovatsion yondashuv asosida tashkil etish boshlang'ich ta'limda o'quvchi shaxsini har tomonlama rivojlantirishning samarali yo'li hisoblanadi.

Foydalanilgan adabiyotlar ro'yxati:

1. Abdullayeva, M. (2023). Innovatsion ta'lim texnologiyalari va boshlang'ich sinf o'quvchilari faoliyati. Toshkent: TDPU nashriyoti.
2. Amonov, Sh. (2022). Boshlang'ich ta'limda mustaqil ishlarni tashkil etishning metodik asoslari. Samarqand: SamDU.
3. Yuldasheva, D. (2024). Innovatsion ta'lim muhitida o'quvchilarning mustaqil faoliyatini rivojlantirish yo'llari. Termiz: TDPI.
4. Meliyeva, D. O. (2025). Boshlang'ich sinf o'quvchilarining mustaqil ishlash ko'nikmalarini innovatsion yondashuv asosida takomillashtirish mexanizmi. *Inter education & global study*, (2), 320–328.
5. Мелиева, Д. (2024). Boshlang'ich sinf o'quvchilarining mustaqil ishlash qobiliyatini rivojlantirishning davlat miqyosidagi ahamiyati. *Журнал универсальных научных исследований*, 2(5), 1106–1108.